

Η θανατική ποινή στο σύγχρονο δικαιοσύνη

Περδικάκη Μυρτώ, Σταυρίδου Ανθή & Τσαβδάρης Γιώργος
Φοιτητές 3^{ου} έτους Νομικής ΑΠΘ

Εισαγωγή

Το εγκληματικό φαινόμενο είναι άμεσα συνδεδεμένο με την ποινή που επιβάλλει η Πολιτεία ως αντίδραση σε αυτό¹. Η θανατική ποινή είναι, επομένως, ένας τρόπος τιμωρίας που χρησιμοποιείται μέχρι και σήμερα σε αρκετές έννομες τάξεις στους δράστες ορισμένων αντικοινωνικών συμπεριφορών. Οι συχνές προτάσεις επαναφοράς της στη σύγχρονη κοινωνία γεννούν την ανάγκη να εξετάσουμε την προέλευσή της, αλλά κυρίως τα κοινωνικά, νομικά και ηθικά ζητήματα που θα εγείρονταν σε μία τέτοια περίπτωση.

Ιστορική Αναδρομή

Η έννοια της ποινής του θανάτου εμφανίζεται από την εποχή που ο άνθρωπος άρχισε να διαμορφώνει τις πρώτες κοινωνίες, οι οποίες θέλησαν μέσω της ανταπόδοσης να τιμωρήσουν τον παραβάτη (jus talionis). Η θανατική ποινή εμφανίζεται σε όλους τους αρχαίους πολιτισμούς. Στην αρχαϊκή περίοδο, για παράδειγμα, την εκδίκηση για την εγκληματική συμπεριφορά αναλάμβανε το ίδιο το θύμα ή οι συγγενείς του. Εφαρμόζονταν το δίκαιο της ταυτοπάθειας ανεξαρτήτως ελαφρυντικών περιστάσεων ή

βαθμού υπαιτιότητας του δράστη. Η ποινική κωδικοποίηση του Δράκοντα στην Αθήνα (683 π.Χ.) προέβλεπε τον θάνατο ως ποινή για όλα τα εγκλήματα. Λίγες δεκαετίες αργότερα ο Σόλων με τις τροποποιήσεις του εξάλειψε την αρχή των αντιποίνων και εισήγαγε νέες ποινές, όπως η δήμευση και ο εξοστρακισμός. Παρόμοια πολιτική ακολούθησαν και οι νομοθέτες της Ρωμαϊκής περιόδου.

Την περίοδο του Μεσαίωνα η κοσμική και εκκλησιαστική εξουσία επέβαλε την θανατική ποινή σε όλη την Ευρώπη για εγκλήματα, όπως η ανθρωποκτονία, η μοιχεία, ο εμπρησμός και η μαγεία. Μετά την επικράτηση του Διαφωτισμού άρχισε η αμφισβήτηση της θανατικής ποινής ως θεσμού προστασίας της πολιτείας από τους εγκληματίες και υιοθετήθηκε μία ρητορική με περισσότερο σεβασμό στην αξία του ανθρώπου.

Στην Ελλάδα συγκεκριμένα η επιβολή θανατικής ποινής προβλέπονταν σε όλα τα Συντάγματα. Η τελευταία θανατική ποινή που εκτελέστηκε στη χώρα ήταν στις 25 Αυγούστου του 1972 κατά του καταδικασμένου για τη δολοφονία της συζύγου του, των δύο παιδιών του και της πεθεράς του Βασίλη Λυμπέρη. Έκτοτε η ποινή του θανάτου καταργήθηκε de facto

¹ Μ. Καϊάφα, Ν. Μπιτζιλέκης, Ε. Συμεωνίδου – Καστανίδου, Δίκαιο των Ποινικών Κυρώσεων, Νομική Βιβλιοθήκη, 2020, σ. 4 - 6

μέχρι τη νομοθετική της κατάργηση με το νόμο 2172/1993. Η θανατική ποινή απαγορεύτηκε συνταγματικά μόλις το 2001 με την αναθεώρηση και την προσθήκη του άρθρου 7§3 εδάφιο β’.

Η πρώτη χώρα που κατήργησε την ποινή του θανάτου ήταν το Βέλγιο το 1863². Το τέλος του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου και η επικράτηση των ανθρωπιστικών ιδεωδών οδήγησε σταδιακά στην κατάργηση της θανατικής ποινής νομοθετικά ή *de facto* από πολλά κράτη. Συνολικά σήμερα η θανατική ποινή έχει καταργηθεί σε 144 χώρες είτε με νόμο είτε με την επιβολή *moratorium*³. Ταυτόχρονα, όμως, 55 κράτη προβλέπουν τη θανατική ποινή σε κοινούς ποινικούς νόμους. Οι σημαντικότερες από αυτές είναι οι ΗΠΑ, η Κίνα, η Ιαπωνία, η Σαουδική Αραβία και η Ινδία.

Παρά, λοιπόν, τους μακράιωνους αγώνες για την προστασία της ζωής ως το υπέρτατο ανθρώπινο αγαθό, η θανατική ποινή εφαρμόζεται στις ΗΠΑ, μία πολιτική, στρατιωτική και πολιτισμική υπερδύναμη. Σε 27 από τις 52 πολιτείες η θανατική ποινή εφαρμόζεται σε εγκλήματα του κοινού ποινικού κώδικα, ενώ το 1988 μία απόφαση του Ανωτάτου Ομοσπονδιακού Δικαστηρίου επανέφερε και την ομοσπονδιακή θανατική ποινή, η οποία δύναται να εφαρμοστεί ακόμα και σε πολιτείες που την απαγορεύουν. Αφορά κατά κύριο λόγο εγκλήματα που απειλούν το αίσθημα πολιτειακής ασφάλειας. Όμως, η πρόβλεψη της θανατικής ποινής γεννά ζητήματα ταξικότητας και ρατσισμού. Την 1η Απριλίου του 2021 συνολικά 2.504 φυλακισμένοι ανέμεναν την εκτέλεσή τους. Από αυτούς το 41% ήταν αфроαμερικανοί, τη στιγμή που οι ίδιοι υπολογίζονται στο 13% του αμερικανικού πληθυσμού. Ταυτόχρονα, έρευνες σε όλες της πολιτείες

συνηγορούν στο γεγονός ότι η καταδίκη στην εσχάτη των ποινών σχετίζεται με τη φυλή του θύματος ή του κατηγορούμενου. Εγείρονται όμως και ηθικά προβλήματα καθώς από το 1973 παραπάνω από 185 θανατοποινίτες έχουν απελευθερωθεί αποδεικνύοντας την αθωότητά τους μετά το πέρας της δίκης⁴. Τι θα είχε συμβεί αν αυτοί είχαν εκτελεστεί πριν προλάβουν τα αποδείξουν την αθωότητά τους;

Μία άλλη οικονομική υπερδύναμη, η Ιαπωνία, εφαρμόζει κι αυτή τη θανατική ποινή. Οι κυβερνήσεις αρνούνται να την καταργήσουν επικαλούμενες ότι ο ιαπωνικός λαός την εγκρίνει. Όμως, έρευνες ανεξάρτητων οργανισμών αποδεικνύουν ότι οι απόψεις της πλειονότητας των πολιτών επί του θέματος δεν είναι σταθερές και μεταβάλλονται μόλις εκτεθούν σε νέες πληροφορίες για αυτήν. Οι κυβερνήσεις της χώρας μετά τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο, αρνήθηκαν επανειλημμένα να δώσουν στοιχεία ή να συναντηθούν με ξένους αξιωματούχους για το θέμα, αποφεύγοντας να ταυτιστούν με αυταρχικά καθεστώτα. Το μόνο γνωστό είναι ότι στη χώρα της Άπω Ανατολής 18 αδικήματα, ανάμεσά τους και η ανθρωποκτονία, απειλούνται με θάνατο.

Επιχειρήματα Υποστηρικτών

Στο σημείο αυτό, λοιπόν, αξίζει να διεξαχθεί μία απόπειρα ανίχνευσης των επιχειρημάτων όσων υποστηρίζουν την εφαρμογή της. Αρχικά, γίνεται λόγος για την εκφοβιστική και προληπτική δύναμη της εν λόγω ποινής. Οι υπέρμαχοι αυτής εκλαμβάνουν τον εγκληματία ως εκ φύσεως κακοποιό χωρίς περιθώρια σωφρονισμού και μεταμέλειας για τις πράξεις του. Η θανατική ποινή λειτουργεί γι’ αυτόν ως φόβητρο, απομακρύνοντας

² Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 19

³ Διεθνής Αμνηστία, Έκθεση 2020 για τη θανατική ποινή στον κόσμο, Διαθέσιμη στο <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2021/04/death-penalty-in-2020-facts-and-figures/>

⁴ Κέντρο Πληροφοριών για τη Θανατική Ποινή (Death Penalty Information Center), Fact Sheet, Διαθέσιμο στο <https://documents.deathpenaltyinfo.org/pdf/FactSheet.pdf>

τον από την τέλεση της παράβασης. καθώς γνωρίζει αυτό που θα ακολουθήσει. Είναι άξιο αναφοράς ότι οι χώρες που την κατήργησαν από τους ποινικούς τους κώδικες, την διατήρησαν παρόλα ταύτα στους στρατιωτικούς τους. Προς επίρρωση των επιχειρημάτων τους οι υπερασπιστές της ποινής του θανάτου προβάλλουν ως αδιαμφισβήτητα παραδείγματα αυτά της Νέας Ζηλανδίας, της Αγγλίας και Ρωσίας. Στην πρώτη υπάρχουν στατιστικές μελέτες που φανερώνουν ότι η κατάργηση της ποινής δεν οδήγησε στον αποτελεσματικότερο σωφρονισμό των δραστών αλλά αντίθετα στην αύξηση της βαριάς εγκληματικότητας, ενώ στις τελευταίες παρατηρήθηκε ότι παρά την κατάργηση οι χώρες αναγκάστηκαν να την υιοθετήσουν πάλι μόνο για τα ειδικότερα των εγκλημάτων⁵.

Στηριζόμενοι στην παραπάνω θέση για την ηθική ποιότητα του εγκληματία οι υποστηρικτές προβάλλουν και ένα καθαρά ηθικό επιχείρημα. Υποστηρίζουν ότι ο εγκληματίας είναι μία προσωπικότητα χωρίς στοιχεία αξιοπρέπειας σε σχέση με το θύμα του που κατά βάση λογίζεται ως ένας χρηστός πολίτης. Οι θιασώτες των πράξεων, επομένως, είναι για εκείνους προσωπικότητες έκφυλων ηθών, άνθρωποι διεστραμμένοι και γι' αυτό η εσχάτη των ποινών είναι η μόνη ανάλογη των εγκλημάτων που διαπράττουν, ώστε να αποκατασταθεί η ηθική τάξη⁶.

Δε θα μπορούσε να γίνεται λόγος για τις θέσεις των υπερμάχων της ποινής του θανάτου χωρίς να γίνει αναφορά στο ανεπανόρθωτο της. Το επιχείρημα εδώ αφορά στη θέση της κοινής γνώμης. Η εκτέλεση ενός στυγερού εγκληματία εξιλεώνει, ικανοποιεί και επιβεβαιώνει

όσους ζητούν αντεκδίκηση μέσω της ανελαστικότητας και του αμετακλήτου της. Ο εγκληματίας εξουδετερώνεται σωματικά και δεν αφήνεται ελεύθερος με το ισόβιο στίγμα. Σε ό,τι αφορά στο μη αναστρέψιμο κάποιας ενδεχόμενης δικαστικής πλάνης, την απάντηση έρχεται να δώσει ένας ερευνητής, ο Tarde, που υποστηρίζει ότι η απαγόρευση της θανατικής ποινής λόγω δικαστικής πλάνης παραπέμπει στην απαγόρευση των εγχειρήσεων λόγω φόβου ενδεχόμενου σφάλματος του ιατρού⁷.

Τέλος, για τους υπερασπιστές η θανατική ποινή αποτελεί ένα δικαίωμα του κράτους να αφαιρεί τη ζωή του πολίτη που εγκλημάτησε, για να τον καταστήσει ανίκανο. Σε μία προσπάθεια να προστατεύσει τους πολίτες του από αυτούς που προσπαθούν να τους βλάψουν η τιμωρία του θανάτου μοιάζει περισσότερο με νόμιμη άμυνα του κράτους. Έτσι, όταν η κρατική εξουσία εξουδετερώνει τον εγκληματία, αποσοβείται και ο κίνδυνος επανάληψης της δράσης⁸.

Επιχειρήματα Πολέμων

Έχοντας αναφερθεί σε όσα υποστηρίζουν οι υπέρμαχοι αξίζει να γίνει αναφορά και στα επιχειρήματα όσων τίθενται κατά της εφαρμογής της ποινής στο σύγχρονο δικαϊκό σύστημα. Οι αντίμαχοι λογίζουν τον εγκληματία ως έναν άνθρωπο εκ φύσεως επιρρεπή στην παραβατικότητα και όχι κακοποιό. Θεωρούν, λοιπόν, πως η απειλή μέσω της ποινής του θανάτου δεν πρόκειται να πτοήσει ούτε τον ψυχρότερο δράστη⁹.

Επιπρόσθετα, όσον αφορά σε λόγους ανθρωπιστικούς και ανθρωπολογικούς δε γίνεται να παραλειφθούν από την

⁵ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 22 -23

⁶ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 28- 29

⁷ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 33

⁸ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 34 - 36

⁹ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 23 - 28

επιχειρηματολογία των αντιμάχων ορισμένες διατάξεις του Συντάγματος. Πρόκειται για τα άρθρα 2§1, 7§1 και §2 του ισχύοντος Συντάγματος σχετικά με την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την επιβολή ποινών. Δεν είναι, λοιπόν, θεμιτό -όπως υποστηρίζουν οι αντίμαχοι της επιβολής της θανατικής ποινής- να υπάρχει σε μία δημοκρατική πολιτεία μία ποινή η οποία να προωθεί την εξουδετέρωση ενός μέλους του συνόλου ως μέτρο παραδειγματισμού ή αποκατάστασης της τάξης. Άλλωστε, το έγκλημα είναι φαινόμενο κοινωνικό και ο άνθρωπος, που αποκτά την προδιάθεση σε αυτό, την αποκτά μετά από ποικίλες επιδράσεις που δέχεται όσο αναπτύσσεται, διαπίστωση η οποία συνδέεται άρρηκτα με την παραπάνω θέση για την επιρρέπεια του εγκληματία στην παραβατικότητα¹⁰.

Τέλος, για την πληρέστερη ανάλυση όσων στηρίζουν αυτοί που αντιτίθενται στην ποινή του θανάτου κρίνεται αναγκαία και η αναφορά στη δικαστική πλάνη¹¹. Για να καταστεί τούτο το επιχείρημα σαφές αρκεί να αναφερθεί κάποιος στο παράδειγμα των ΗΠΑ, ένα κράτος στο οποίο βλέπουμε ακόμη την εφαρμογή της ποινής σε ορισμένες πολιτείες. Στην εν λόγω χώρα έχουν παρατηρηθεί τουλάχιστον 350 περιπτώσεις αποδεδειγμένα αθώων που καταδικάστηκαν και τουλάχιστον 23 εκτελέσεις. Η κρατική εξουσία δε θα έπρεπε να έχει το δικαίωμα να αφαιρεί ένα αγαθό πανανθρώπινο, αυτό της ζωής, τη στιγμή που θα έπρεπε πρώτα να μεριμνά για την προστασία του¹².

Θανατική Ποινή και Ευρωπαϊκή Ένωση

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, από τη μεριά της, αντιτίθεται σθεναρά στην επιβολή της θανατικής ποινής σε όλες τις περιπτώσεις και η μάχη υπέρ της κατάργησής της αποτελεί μία από τις κυρίαρχες προτεραιότητες της εξωτερικής της πολιτικής. Μάλιστα, στη Συνθήκη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που υπογράφηκε στη Λισαβόνα, κατοχυρώνονται ρητά στα άρθρα 2 και 3 οι αξίες και οι στόχοι της Ένωσης. Μεταξύ αυτών μνημονεύονται ο σεβασμός της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και της ελευθερίας καθώς και ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων¹³. Οι αξίες αυτές είναι κοινές για όλα τα κράτη μέλη και ταυτόχρονα νομικά δεσμευτικές τόσο για τα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. όσο και για τα ίδια τα κράτη, τα οποία αναλαμβάνουν την υποχρέωση προώθησής τους. Συγχρόνως, συνιστούν και τις προϋποθέσεις ένταξης και αδιατάρακτης παραμονής μιας χώρας στην Ένωση, ενώ σε περίπτωση παραβίασης εφαρμόζεται το άρθρο 7 της Συνθήκης. Χαρακτηριστικό παράδειγμα απόδειξης της εναντίωσης της Ε.Ε. είναι η στάση έναντι της Τουρκίας¹⁴. Τον Νοέμβριο του 2016 η Τουρκία επιβεβαίωσε πως, αν το νομοσχέδιο ψηφιζόταν από το Κοινοβούλιο, θα επικύρωνε την επαναφορά της θανατικής ποινής στη χώρα. Οι Βρυξέλλες προειδοποίησαν ότι ένα τέτοιο μέτρο είναι ασύμβατο με την επιθυμία ένταξης στην Ένωση, ενώ το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ψήφισε μία μη δεσμευτική απόφαση με σκοπό το «πάγωμα» των ενταξιακών διαπραγματεύσεων με την Τουρκία.

Άρρηκτα συνδεδεμένη με την Ένωση είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση

¹⁰ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 29 - 33

¹¹ Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 34

¹² Ιάσων Ευαγγέλου, Το πρόβλημα της θανατικής ποινής, Αντ. Ν. Σάκκουλας, 1999, σ. 55

¹³ Σαχπεκίδου Ε., Ευρωπαϊκό Δίκαιο, Σάκκουλας, 2013, σ.105-114,166-169.

¹⁴ Mara Bizzotto, Introduction of the death penalty in Turkey: urgent request for the Commission's opinion on the need to break off accession negotiations with Turkey, 24 Νοεμβρίου 2016, Διαθέσιμοι σε: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-8-2016-008831_EN.html

των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, γνωστή ως ΕΣΔΑ. Η ΕΣΔΑ, η οποία έχει υπογραφεί από όλα τα κράτη μέλη, χωρίζεται σε δύο κατηγορίες άρθρων, η πρώτη εκ των οποίων είναι αφιερωμένη στην προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Πιο συγκεκριμένα, το άρθρο 2 της Σύμβασης, από το οποίο δεσμεύονται όλα τα συμβαλλόμενα κράτη, κατοχυρώνει το δικαίωμα κάθε προσώπου στη ζωή και απαγορεύει ρητά την επιβολή θανατικής ποινής και βασανιστηρίων¹⁵. Δύο Πρωτόκολλα που συνοδεύουν την Σύμβαση ενισχύουν τη θέση ενάντια στην θανατική ποινή. Το Πρωτόκολλο νο.6, που υπογράφηκε το 1983 από το Συμβούλιο της Ευρώπης και λίγο αργότερα υιοθετήθηκε από τα Ηνωμένα Έθνη, προβλέπει ότι η κατάργηση της θανατικής ποινής αποτελεί νομική υποχρέωση των συμβαλλομένων κρατών σε καιρό ειρήνης¹⁶. Το γεγονός, όμως, ότι το Πρωτόκολλο νο.6 αναφέρεται μόνο σε καιρούς ειρήνης οδήγησε στην υπογραφή του Πρωτοκόλλου νο.13, που καταργεί την θανατική ποινή σε όλες τις περιπτώσεις και απαγορεύει τυχόν παραβάσεις και επιφυλάξεις.

Ένας Διεθνής Οργανισμός, που βρίσκεται σε άμεση συνεργασία με την Ε.Ε. για την επίτευξη των στόχων της, είναι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Το 1948 μέσα σε ένα νέο κλίμα γενικότερης ανθρωπιστικής κατεύθυνσης του ποινικού δικαίου η Γενική Συνέλευση του Ο.Η.Ε. υιοθέτησε την Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Στη Διακήρυξη δεν υπάρχει ρητή διάταξη για τη θανατική ποινή, παρόλα ταύτα το άρθρο 3 κατοχυρώνει το δικαίωμα στη ζωή και την προσωπική ασφάλεια και ελευθερία, ενώ το

άρθρο 5 απαγορεύει την επιβολή βασανιστηρίων. Η σαφής, όμως, εναντίωση του Οργανισμού στο ζήτημα της θανατικής ποινής αναφέρεται στην υπ' αριθμ.1574/21.4.1971 απόφαση του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου του ΟΗΕ, με την οποία γίνεται έκκληση στα κράτη μέλη να περιορίσουν τον αριθμό των εγκλημάτων που τιμωρούνται με την εσχάτη των ποινών. Ενώ, λίγο αργότερα υιοθετήθηκε το Δεύτερο Προαιρετικό Πρωτόκολλο στο Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα, το οποίο δεσμεύει τα συμβαλλόμενα κράτη να καταργήσουν ολοκληρωτικά τη θανατική ποινή από την εσωτερική τους έννομη τάξη.

Τέλος, στη Συνθήκη της Ένωσης επισυνάπτεται ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων ως ένα κείμενο επίσημο και νομικά δεσμευτικό¹⁷. Η δεσμευτικότητά του διαφαίνεται από το άρθρο 6 της Συνθήκης της Ε.Ε., το οποίο αναγνωρίζει τα δικαιώματα του Χάρτη. Ο τελευταίος πηγάζει από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις καθώς και από τις διεθνείς συνθήκες και κυρίως την ΕΣΔΑ. Το άρθρο 2 του Χάρτη κατοχυρώνει ρητά το δικαίωμα στη ζωή και ταυτόχρονα καταδικάζει την επιβολή της θανατικής ποινής.

Ηθικά Διλήμματα

Η συζήτηση περί της ποινής του θανάτου είναι αδύνατο να περιοριστεί αποκλειστικά σε ένα επιστημονικό-ποινικό πλαίσιο χωρίς να τεθούν βαθύτεροι ιδεολογικοί και ηθικοί προβληματισμοί. Είναι αναμφίβολο ότι η ανθρώπινη ζωή είναι ένα δικαίωμα άξιο

¹⁵ Qasem Walaa, σε μεταπτυχιακή εργασία: Το δικαίωμα στη ζωή, 2020, σ.15-23, 32-33

¹⁶ Ionel Zamfir, The death penalty and the EU's fight against it, European Parliament, Φεβρουάριος 2019, Διαθέσιμο σε: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATA/2019/635516/EPRS_ATA\(2019\)635516_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATA/2019/635516/EPRS_ATA(2019)635516_EN.pdf)

¹⁷ Μαργαρίτης Κωνσταντίνος, σε διδακτορική διατριβή: Η συνθήκη της Λισαβόνας και η προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων στην Ευρωπαϊκή Ένωση., 2015, σ.163-190

προστασίας. Οι υποστηρικτές της θανατικής ποινής τάσσονται υπέρ του θύματος υιοθετώντας την αντίληψη της ανταπόδοσης του κακού, ενώ οι πολέμιοι βλέπουν το ζήτημα από τη μεριά του δράστη¹⁸. Το βασικό, όμως, ερώτημα που γεννάται είναι, η ανθρωποκτονία που τελεί ο δράστης, που θεωρητικά δικαιολογεί την επιβολή του θανάτου και συνίσταται σε μία ηθικά ανάξια πράξη ενός μόνο ατόμου έχει ίση βαρύτητα με την επιβολή της θανατικής ποινής από την Πολιτεία; Η ηθική αναξιότητα της προσβολής της ζωής από την Πολιτεία είναι μεγαλύτερη, καθώς δρα αγνοώντας την ηθικοποιητική της αποστολή και χρησιμοποιώντας τη δολοφονία ενός ανθρώπου ως μέσο παραδειγματισμού στο όνομα μίας διαστρεβλωμένης ιδέας για κοινωνική προστασία. Και έπειτα προκύπτει το ερώτημα, τι θα συμβεί σε περίπτωση δικαστικής πλάνης, σε μια κατάσταση εξ ορισμού μη αναστρέψιμη; Οι σύγχρονες επιστημονικές μέθοδοι ασφαλώς αύξησαν τα ποσοστά ακριβείας, αλλά σε καμία περίπτωση δεν εγγυώνται την αποφυγή σφάλματος. Η νομιμοποίηση της θανατικής ποινής προδίδει την αδυναμία του οργανωμένου Κράτους δικαίου να την αντικαταστήσει με άλλους επεικέστερους τρόπους έκτισης της ποινής και συγχρόνως την αδυναμία σωφρονισμού και ομαλής επανένταξης του δράστη στο κοινωνικό σύνολο.

Επίλογος

Κλείνοντας τη διερεύνηση αυτού του σοβαρού ποινικού, αλλά και ευρύτερα κοινωνικού ζητήματος, αξίζει να επισημανθεί η ιδιαιτερότητα αυτού του θεσμού. Αυτή έγκειται στη διατήρησή του ανά τους αιώνες και στην οξεία διαμάχη που εξακολουθεί να αναπτύσσεται γύρω του ακόμα και στο σύγχρονο δικαιοσύνη σύστημα. Κάθε κράτος έχει τη διακριτική ευχέρεια να αποφασίσει

την τιμωρητική πολιτική που θα ενστερνιστεί. Είναι, ωστόσο, επιτακτική ανάγκη η δράση των διεθνών οργανισμών να θέσει τα απαραίτητα ανθρωπιστικά όρια σε αυτή την ευχέρεια και ταυτόχρονα να ενθαρρύνει τα κράτη που τη διατηρούν ακόμη σε ισχύ για την οριστική κατάργησή της.

¹⁸ Χατζημηχαήλ Μαριλένα, σε μεταπτυχιακή διπλωματική διατριβή: Ηθικά διλήμματα κατά

την απόφαση εκτέλεσης της θανατικής ποινής, 2020, σ. 59-63